

Motion

1980/81:2142

av Sven-Erik Nordin m. fl.

med anledning av proposition 1980/81:170 om ändring i vallagen (1972:620), m. m.

I proposition 1980/81:170 föreslås ändringar i vallagstiftningen på grundval av betänkandet "Översyn av Vallagen 2", som har avlämnats av 1978 års vallagskommitté.

Propositionen följer genomgående vallagskommitténs förslag utom på en viktig punkt: något förslag att höja minimiantalet mandat i valkretsindelade kommuner framläggs inte. Föredraganden, som i sak delar vallagskommitténs uppfattning att minimiantalet mandat i kommunvalkrets bör höjas från 15 till 20, anger som skäl att oppositionens företrädare inte är beredda att ge sitt stöd till en sådan ändring. Frågan skulle därmed tas upp till förnyad prövning först när ytterligare tid förflutit.

Vi anser det dock angeläget att frågan inte skjuts på framtiden utan får en närmare prövning av riksdagen redan nu.

Vårt land har sedan lång tid tillbaka tillämpat ett proportionellt valsystem, vilket innebär att partierna får en representation i den församling valet gäller, i princip motsvarande deras andel av väljarkåren. I kommun som inte är valkretsindelad ger också nuvarande mandatfördelningsmetod en praktiskt taget fullständig proportionalitet. Annorlunda ställer sig problemet i de f. n. 69 valkretsindelade kommunerna. I dessa kommuner, där valen sker i slutna valkretsar, är det svårare för mindre partier att erhålla en rättvis representation i kommunen som helhet, särskilt då om valkretsarna har mindre än 20 mandat. Ett sådant förhållande skapar en växande misstro mot systemet och kan i längden inte försvaras.

Enligt vår mening står tre tänkbara lösningar till buds:

En lösning vore att helt avskaffa valkretsindelningen av kommuner. Mot detta kan dock resas den invändningen att lokala opinioner därmed skulle få mindre möjligheter till representation i kommunfullmäktige. Ett annat skäl är att det är praktiskt olämpligt med alltför långa namnlistor på valsedlar-na.

En annan lösning vore att införa ett valsystem med utjämningsmandat på samma sätt som redan gäller i riksdags- och landstingsvalen. Även denna lösning måste avvisas då ett sådant system torde kräva en småpartispärr. Denna fråga har f. ö. varit föremål för ingående prövning vid 1975 års riksdag.

Det alternativ som då återstår är en höjning av minimiantalet mandat i valkretsarna så som vallagskommittén föreslagit i sitt betänkande. Därmed

åstadkommes en förbättrad proportionalitet samtidigt som möjligheterna att valkretsindela kommuner inte blir alltför begränsade.

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen beslutar att Vallagens 2 kap. 9 § skall ha nedan angivna lydelse:

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §

För val av kommunfullmäktige skall kommunen indelas i valkretsar, om i kommunen finnas flera än 24 000 röstberättigade invånare eller för kommunen skall utses minst 51 fullmäktige. Överstiger antalet röstberättigade invånare i kommun 6 000 får kommunen indelas i valkretsar. Annan kommun får indelas i valkretsar endast om synnerliga skäl föreligger på grund av kommunens särskilt betydande utsträckning eller liknande förhållanden. Valbarhet är ej inskränkt inom valkrets. Som röstberättigad anses den som har upptagits i gällande röstlängd.

Vid valkretsindelning iakttages att valkretsarna

1. skall utformas så att varje krets kan beräknas komma att enligt bestämmelserna i 10 § utse minst femton kommunfullmäktige,

2. om det är möjligt, skall utformas så att varje krets kan omslutas med en sammanhängande gränslinje,

3. skall utformas så att territoriell församling, om det är möjligt, lämnas odelad och icke i något fall delas på flera än två kretsar och

4. i den mån det kan ske utan olägenhet skall utformas så att antalet fullmäktige för hela kommunen kan beräknas bli lika fördelat på de särskilda kretsarna.

Vid valkretsindelning iakttages att valkretsarna

1. skall utformas så att varje krets kan beräknas komma att enligt bestämmelserna i 10 § utse minst tjugo kommunfullmäktige,

2. om det är möjligt, skall utformas så att varje krets kan omslutas med en sammanhängande gränslinje,

3. skall utformas så att territoriell församling, om det är möjligt, lämnas odelad och icke i något fall delas på flera än två kretsar och

4. i den mån det kan ske utan olägenhet skall utformas så att antalet fullmäktige för hela kommunen kan beräknas bli lika fördelat på de särskilda kretsarna.

Stockholm den 21 april 1981

SVEN-ERIK NORDIN (c)

BENGT KINDBOM (c)

BRITTA HAMMARBACKEN (c)

BERTIL FISKESJÖ (c)

STINA ANDERSSON (c)